

תורת הר שמואל

זמני השבת:

כניסה: 7:01 צאת: 8:13 ר"ת: 8:44 שקיעה: 7:35

הקהל הקדוש מוזמן
לקידוש אחר התפילה
ביום שבת קודש
וסיום משניות
במלאת שנה

לאבי מורי
ר' בנימין בן שלום ולאה שרעבי ז"ל

בבית הכנסת הספרדי אהל לוי

בילקוט שמעוני בראשית (פרק י"ב אות ס"ו) כתוב: ויקח אברם את שרי אשתו וגו' יכולין ואת אמרת ואת הנפש אשר עשו בחרן? (איך שייך לעשות אנשים להחיות ולתת להם נשמה, הרי אפילו יתוש אין יכולים לברוא). אלא אלו הגרים שגיירו (וזה הפירוש - שעשו), ואם כן שגיירו למה אמר שעשו, אלא ללמדך שכל מי שמקרב את העכו"ם מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, ולימא אשר עשה למה אמר אשר עשו, אמר רב הונא אברהם היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים (עיין גמ' סנהדרין צ"ט ע"ב), רואים



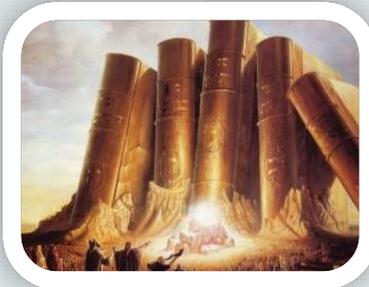
שאברהם אבינו היה מגייר את האנשים, ושרה היתה מגיירת את הנשים, מי שמבקש את האמת בא ויושב אצל אברהם אבינו כדי לעבוד את עבודת הבורא, אמנם עדיין כל העולם אין עליהם דבר שמכריח אותם, אין - **כפה עליהם הר כגיגית**, ורק אדם שרוצה - בא ומתגייר, ומי שאינו רוצה - ממשיך את חייו בשטף ההרגל, האמת של התורה היא בשמים והרוצה ללומדה עולה אחריה ללמדה דהיינו שהוא מתקדש ועולה על ידי הקדושה והטהרה להורידה לארץ, וכמו שכתב רש"י בפרשת ניצבים (ל' י"ב) **לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה**, פירש"י לא בשמים היא שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה, שאינה מזומנת לכל בארץ, כדבר המכריח, כפי שהיה במעמד הר סיני שכפה עליהם הר כגיגית.

בקבלת התורה הקב"ה פתח את השמים והוריד את האמת לארץ, הוא השתיק את כל העולם שישמעו תורת אמת הניתנת על הר סיני, ומאז הרי שכפה עליהם הר כגיגית, כי לאמת אין חילוף ותמורה! גם מי שאינו מבקש את התורה הרי היא כאן בארץ ותובעת את עלבונה, וזה האמור במדרש רבה (שמות פרשה מ"א אות ז') א"ר יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, **היה לבריות שנים רבות לעלות**

השמימה, ואחרי שלא עלו אלא מעט הרי שהתורה ניתנה לארץ ובהכרח נעשית ככפייה המוכרחת.

אפילו ש-כפה עליהם הר כגיגית הוא רק לעם ישראל, בכל זאת כל אומות העולם גם נמצאים בעולם שאילו ירדה התורה, וכיון שלא הכינו את לבם במשך כל הדורות, לכן לא זכו לקבל את התורה, ואילו עם ישראל כיון שהאבות הקדושים, והשבטים, וישראל, עלו השמימה גם קודם מתן תורה, שהם התקדשו בעצמם לבקש את קירבת הבורא יתברך ואת עבודתו, והיבדלות משטף הרגל החיים כמו חיי בהמה, לכן הם קבלוה, הם קיבלו את התורה, אבל אומות העולם לא קיבלוה כי לא הכינו את עצמם לזה, וגם להם (לאומות העולם) יש כפייה, כי התורה היא כאן בארץ, והיא תוכחת מגולה בכל עת ובכל רגע שהתורה צועקת על שהגויים הם בעלי תאוה ועובדי עבודה זרה, ומבלי עולם, והכפייה שלהם (של הגויים) היא לרעה, שאינם יכולים לקבל את התורה כי הם לא הכינו את עצמם, ונעשים לשונאים את עם ישראל על כך שכל התאוות הם היו עושים ברווח ורק מי שרוצה להתקדש הולך לביתו של אברהם, דמוקרטיה! ועכשיו כיון שישראל הכינו את עצמם לקבלת התורה וניתנה תורה לארץ, נמצא שעם ישראל קלקל להם את כל מיני התאוה, כי האמת היא בארץ וצועקת שדינם של הגויים לגיהנם, או שהם רחוקים מהטובה, ושהטובה ניתנת רק לאחרים העובדים את הבורא, ומזה שנאתם.

בליל שבועות אנו עולים השמימה, אנו מתקדשים בעמל התורה, ובכך אנו עצמנו מורידים עוד תורה לארץ, עוד שפע של - כפה עליהם הר כגיגית השפעה לעולם כולו!



ואלה יעמדו על
הברכה...

העלון נתרם על ידי אוהב תורה וחסד מזכה הרבים

ר' משה דלטיצקי הי"ו

העלון השבועי נערך לזכות הרבים בעלויות הדפסה בלבד, אשרי מי שזכה במצווה רמה זו!!
ברכות בריאות פרנסה נחת ושפע!!

הנוהג לעשן ביום טוב האם צריך לחשוש למחיקת האותיות המודפסות על הסגריה

הנה הפרי מגדים (סי' תקיא מש"ז סק"ב) כתב, ואני רגיל לשתות הטוטון ביום טוב כמנהג העולם לרפואה, ובפרט כהיום שהוא לכול נפש ממש, אך לקרוע הנייר צריך לעשות מעיו"ט, גם נייר שכתוב בו אותיות יש לאסור דהוי מוחק מדרבנן עכ"פ. ע"כ. והביאו להלכה המהר"ח פלאגי בשו"ת לב חיים ח"ב (סי' ק). ע"ש. גם בס' קיצור ש"ע (סי' צח סל"ב) כ', שצריך ליזהר שלא להדליק הסיגריה ביום טוב ע"י נייר, מפני שכשזורקו על הארץ נכבה, ואם כתוב על הנייר אותיות בכתב או בדפוס והוא שורפו איכא גם איסור מחיקה.

בשו"ת יביע אומר חלק ה סימן ל"ט כתב שאף אם נניח שהשורף ניר שכתוב בו אותיות יש בזה משום איסור מחיקה, מפני שהאותיות נשרפות כליל עם הניר ומתפוררות לאפר, מ"מ הדבר ברור שאין כאן איסור תורה של מלאכת מוחק, מאחר שאינו מוחק על מנת לכתוב, וכמבואר ברמב"ם (פי"א מה' שבת ה"ט). והואיל ואין למעשן הסיגריה כל ענין בשריפת האותיות, ואינו מתכוין למחיקה, וכל מגמתו רק לעשן הטבק ותו לא, אין זה אלא בגדר פסיק רישיה דלא איכפת ליה באיסור דרבנן, שמבואר בתוס' שבת (קג סע"א) דאף לדין דנקטינן דלא כסברת בעל הערוך דס"ל פסיק רישיה דלא ניח"ל אף באיסור תורה מותר לכתחלה, מ"מ דרבנן מיהא כל דהוי פ"ר דלא ניח"ל משרא



שרי, ולהכי שרי ללקט ענבי הדס ביום טוב לאכילה, היכא דאית ליה הושענא אחריתי, שאין איסור מיעוט ענביו אלא מדרבנן, דהו"ל כמתקן, ופ"ר דלא איכפת ליה דרבנן שרי. וכ"כ התוס' (יומא לה). ולא שאני לן בין פ"ר דלא ניח"ל שהדבר רע בעיניו, להיכא דלא איכפת ליה, דכל אפיא שוין, שהואיל ואין לו הנאה מתוצאות המלאכה או האיסור, הוי בסוג דלא ניח"ל, כדאמר' (בשבת קג) לא צריכא דעביד בארעא דחבריה, וכן בדאית ליה הושענא אחריתי. וכ"כ להדיא המשנה ברורה בביאור הלכה (ס"ס שכ) בד"ה דלא ניח"ל. ומה גם דבנ"ד חזי לאצטרופי מה שהמחיקה נעשית בפיו בעת שאיפתו מהסיגריה, והוי מוחק כלאחר יד, וגם אינו ע"מ לכתוב, נמצא דהוי תרתי דרבנן, ודמי למ"ש הדגול מרבבה (סי' שמ ס"ג) בשבירת עוגה שכתוב עליה אותיות, שאם שוברת בפיו דרך אכילתו, לא מבעיא להתה"ד דפ"ר דרבנן מותר, וה"נ הוי מוחק שלא ע"מ לכתוב דאיסורו רק מדרבנן, והוא אינו מתכוין למחוק, אלא אף להמג"א וסיעתו שחולקים על התה"ד, מ"מ באופן שעושה כלאחר יד וגם מקלקל בלבד פשיטא דשרי והיתר גמור הוא. ע"ש. ודון מינה ואוקי באתרין. ע"כ.

גם בשו"ת אור לציון כתב יש לדון מצד האותיות הרשומות על הסיגריות משום חשש איסור מחיקה ביום טוב, דהנה מבואר בגמ' בביצה דף ל"ב ע"א, מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. וכן פסק בשו"ע בסימן תק"א סעיף ו'. וכבר

עמדו המפרשים מדוע אין איסור סתירה בהסקה בכלים שלמים ביום טוב. ומצינו כמה טעמים בדבר. במג"א שם ס"ק י"ג הביא את דברי הרא"ם בספר יראים שביאר שהוא מטעם שאין בנין וסתירה בכלים. וראה במג"א שם מש"כ על דבריו. והמג"א עצמו כתב בטעם הדבר, שכשם שהותרה הבערה לצורך, הוא הדין שהותרה סתירה לצורך אוכל נפש. והגר"א בסימן שי"ד סעיף א' כתב שהוא בגרמא. (וראה עוד בשו"ת אבני נזר או"ח סימן רי"א אות ט"ו ובחזו"א או"ח סימן נ' ס"ק א'). והנה לטעם של הרא"ם יש לומר שכאן אסור, שהרי על כל פנים מחיקה היא. וכן להגר"א, כאן ששואף בפיו אין את ההיתר של גרמא. ורק להמג"א דסבירא ליה שמותרות גם שאר מלאכות לצורך אוכל נפש, הוא הדין שגם מחיקה הותרה לצורך אוכל נפש.

גם נראה עוד, שיש לתלות ענין זה במחלוקת בגדר מלאכת מוחק. שלדעת הרמב"ם בפרק י"א מהלכות שבת הלכה ט', אין מלאכת מוחק אלא במוחק על מנת לכתוב במקום המחק, (וראה עוד במנחת חינוך במלאכת מוחק). ואילו לדעת רש"י אין צריך שיהא דוקא על מנת לכתוב, אלא די שיש בו תיקון מצד אחר. והיינו שמחלוקתם בהגדרת מלאכת מוחק, שלדעת הרמב"ם אין המלאכה עצם המחיקה, אלא התוצאה, שיצר אפשרות כתיבה. ואילו לרש"י עצם המחיקה היא המלאכה. ונ"מ, במוחק חוב שהיה חייב לחבירו, שיש תיקון בעצם המחיקה, שלהרמב"ם פטור כיון שלא היה זה על מנת לכתוב, ולרש"י חייב, שעל כל פנים היה תיקון במחיקה. וגם יש לומר עוד נ"מ, שאף לענין מלאכת כתיבה הדבר שנוי במחלוקת אם מסתכלים על עצם המלאכה או

התוצאה, ועל כן הכותב בנייר מעל נייר קופי אות אחת ויצאו שתי אותיות, וכתבם באופן שיכולין להצטרף, (ראה רמב"ם שם הלכה י"א), וכגון בקצה הנייר, להרמב"ם שמסתכלים על התוצאה היא חייב, ולרש"י אפשר שפטור. וא"כ השורף נייר שכתובות בו אותיות, וכגון בעישון סיגריות, להרמב"ם אין כאן מלאכת מחיקה, ולרש"י שאין צריך דוקא על מנת לכתוב, יהא באופן זה חייב. ועל כן כדי לצאת מידי כל חשש, טוב להזהר למחוק מערב יום טוב את האותיות הכתובות על הסיגריות, או שלא יעשן את הסיגריה אלא עד האותיות.

הגרש"ז אויירבאך במנחת שלמה הסתפק בזה שיתכן כיון שבזמן שריפת האותיות נשרף גם הניר נמצא שלא תיקן ע"י המחיקה מקום לכתובה ועוד כיון שיש סוברים שנחשב כהבערה לצורך אוכל נפש יש להתיר מלאכה זו אף אם היא מלווה במחיקה שכיון שהותרה הותרה עמה גם מלאכה נוספת, ומסיק שראוי למחות את האותיות לפני יו"ט.

לסיכום: למי שנוהג לעשן ביום טוב רוב הפוסקים מתירים לעשן סיגריות שיש עליהם אותיות והמחמיר למחוק את האותיות לפני יו"ט ע"י העברת צבע עליהם תבא עליו ברכה.

**פרפראות...
הרב משה קליין**

בשבת שלפני שבועות צריך לעשות הכנה לקבלת התורה, כי השבת ניתנה קודם התורה והיא היתה הכנה לקבלת התורה. בכח השבת באו אל הר סיני. "ויחן שם ישראל", כאיש אחד בלב אחד, זה היה מכח השבת שבה נעשו ישראל אחדות אחת. ולכן גם ברית מילה, ביום השמיני, כדי שתעבור שבת על הילד קודם שנכנס לברית.

רמז נוסף שפרשת "במדבר" נקראת תמיד לפני חג השבועות, זמן מתן תורתנו, ללמדך שאם אדם רוצה לזכות בקבלת התורה, ישם עצמו

כמדבר, שתהא בו מדה גדולה של עניות, ויחוש שהוא חסר כל, כמדבר. היום שאחרי ראש חודש סיון (ב' בסיון) נקרא "יום המיחוס" והרי ביום זה לא קרה שום דבר מיוחד ולמה נקרא יום המיחוס? מוסרים בשם אדמו"ר ר' ישראל מרוז'ין: דווקא משום כך שאין יום הזה מייחס לעצמו שום חשיבות מיוחדת, וכל "ייחוסו" שיוס לפניו ראש חודש ולאחריו שלושת ימי הגבלה, הוא נקרא "יום המיחוס". כי מי שאינו רואה בעצמו סגולות מיוחדות רק לאחריו ולפניו, זה עצמו הוא ייחוסו. משל למלך שהזמין אליו ארבעה מטובי הציירים ומסר להם לצייר את קירות ארמונו. האמנים חלקו **המשך בעמוד 7**

חג שבועות

הזכרנו בליל שבת את מדרש חז"ל על הפסוק "ה' מסיני בא" שחז"ל מספרים לנו שהקב"ה חזר עם התורה כמו רוכל המחזור בעיירות על כל אומות העולם אבל הם לא רצו לקבל אותה ורק יתרו "שמעו וקיבלו". והגם שעיקר תשומת לבנו נתונה לגויים אשר סירבו לקבל את התורה וחלק מתשומת הלב נתונה לרצון האלוקי לתת להם את התורה. כי כנראה התורה נחוצה גם להם אלא שהם לא יכולים להודות בכך מסיבה שבס"ד תתברר אבל אולי מותר לנו לשאול שאלה חשובה בעניין זה. אם הקב"ה רצה שאומות העולם יקבלו את התורה בוודאי הייתה לזה סיבה חשובה. אנחנו יודעים שהקב"ה התנה עם מעשי בראשית שאם ישראל לא יקבלו את התורה הוא יחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו! זה היה תנאי שקדם

לבריאת שמים וארץ ובאותו הזמן לא היה קיים עם ישראל בצורה כפי שהוא יהיה בשישי בסיון למה לא נחשוב שהמחשבה האלוקית שקבלת התורה והחיים לפי התורה מקיפה את כל באי העולם ואם זה כך מה קרה למחשבה הזאת? מדוע זה מספיק שעם ישראל יקבלו את התורה והתנאי אינו מקיף את כל העולם כולו?

נכון שזאת שאלה חדשה שטרם חשבתי עליה או ששמעתי עליה אבל נדמה לי שהיא מצדיקה את העיון ואת הזמן שנקדיש לניסיון לענות עליה! נפתח את השיעור במה שכתוב בעשרת הדיברות. הדיבר הראשון היה "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". במבט ראשון זהו מעין כרטיס ביקור המוצג כהקדמה למה שיבוא אחר כך. אין שם מצוה, אבל הרמב"ן יודע ללמד אותנו את המצווה הכתובה בדיבור הראשון. הוא כותב כך: "הדבר הזה מצוות עשה...שידעו ויאמינו בה' כי יש ה' ויש אלוקים וכו' ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי הוצאתם משם תורה על המציאות ועל החפץ, וגם תורה על החידוש ותורה על היכולת, והיכולת תורה על הייחוד.

יודוע מה שהשיב החבר למלך הכוזר כששאלו על אמונתו והשיב שהוא מאמין באלוקים שהוציא את ישראל ממצרים ולא אמר שהוא מאמין באלוקים שברא את העולם מפני שבבריאת העולם היה אלוקים לבדו אבל ביציאת מצרים היו עדים כל העולם! כדאי לנו להתעכב מעט בעניין ה"שמות" של הקב"ה כפי שהם מתגלים. בבריאת העולם מוזכר כל הזמן שם אלוקים והנה זהו שם שקשור בהנהגת טבע וכידוע שהגימטריה של אלוקים היא הטבע! והנה כאן בדיבור הראשון מוזכר ה' אלוקיך וכדאי לעיין במה שכתב הרמב"ן בתחילת פרשת וארא על הפסוק "וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם בק-ל שד"י ושמי ה' לא נודעתי להם" ושם מביא הרמב"ן דברי האבן עזרא ושבח אותם שהאבות קיבלו את גילוי ה' ית' בשם ק-ל שד-י שאין בו שינוי הטבע, ועכשיו תאמר לבני ישראל ותלמד אותם את שמי ה'! זהו השם שהתגלה במצרים והוא המוזכר כאן בעשרת

הדברות שמורה על היכולת בלי גבול וגם מחוץ לגדר הטבע. וצריך להבין שלא רק עשרה מכות היו נס בגדר שינוי הטבע אלא עצם יציאת מצרים והסכמת ה"חמושים" לצאת הייתה בגדר שינוי הטבע ממש, ובאמת יוצאי מצרים זכו להכרה חדשה שעליה כתוב "ויאמינו בה'" ובודאי שהדברים עמוקים יותר ממה שבכוחי הדל להבין אותם ורק מה שיכלתי להבין משטחיות הדברים כתבתי.

והנה אנחנו רואים כבר בפרשת שמות כשהקב"ה שלח את משה רבינו למצרים מיד שאל משה רבינו "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", וכבר שם כתב הרמב"ן שמשה רבינו מבקש לדעת באיזו מידה הוא נשלח? אם היא במידת ק-ל שד-י או במידת רחמים, כי משה רבינו ידע כבר אז על מתן תורה וידע שהתורה לא תינתן להם בשם ק-ל שד-י הנזכר אצל האבות והוא ביקש לדעת מה הוא יאמר לבני ישראל.

והקב"ה השיב שיאמר להם את שם אהי-ה אשר אהי-ה ושם כתב רש"י "אהיה עמהם בצרה זאת אשר אהיה עמהם בשעבוד שאר מלכויות, ואמר לפניו משה רבינו ריבונו של עולם מה אני מזכיר להם צרה אחרת דיים בצרה זו? אמר לו הקב"ה יפה אמרת! כה תאמר להם אהיה שלחני אליכם!

כלומר, עוד הרבה לפני יציאת מצרים כבר הקב"ה מרמז על שעבוד וגלות מלכויות והרמז הזה חוזר על עצמו כבר בדיבור הראשון שם נאמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים וכתבו הראשונים שזאת הבטחה לעם ישראל כי מי שהוציא אותם ממצרים יוציא אותם מגלויות אחרות!

ואם נרצה לדייק הרי כבר לאברהם אבינו נאמר בברית בין הבתרים גר יהיה זרעך ושם לא מוזכרת מצרים כמקום הגלות רק כתוב שם "בארץ לא להם!" ויתכן שבהעלמה זאת של ארץ מצרים יש מקום לתהליך ארוך הרבה יותר של עם ישראל בעולם במצב של גרים, מצב של "ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר".

ובאמת במדרש רבא מסופר שהקב"ה דיבר מפורש עם אברהם אבינו על שעבוד ארבע מלכויות כי הנה כתוב שם "והנה אימה גדולה וחשיכה נופלת עליו ואומרים חז"ל ש"אימה" זו גלות בכל ו"גדולה, זו

מלכות פרס, "חשיכה" זו גלות יון "נופלת עליו" זו גלות אדום! ואז הקב"ה דחף את אברהם שיסכים לקבל את הגלויות האלה וזה יותר טוב ממה שאברהם אבינו חשב שירדו בניו לגהנום!

אבל כל זה מבקש הסבר! למה באמת קיים הכרח כזה חזק לגלויות אשר היום אנחנו יודעים שהנה מרבית שנותיו של עם ישראל הם חיו בגלויות והקב"ה לא מוותר כהוא זה מתכניותיו והוא רק מסכים שמשה רבינו לא צריך להגיד את זה לבני ישראל! אבל למשה רבינו כשהוא ביקש שהקב"ה יגלה את שמו הגדול היה הכרח לגלות לו את ענין הגלויות והשאלה היא גדולה למה יש הכרח כזה? הנה לפנינו שני שאלות גדולות. הראשונה שהעלינו בתחילת השיעור שהיא הרצון להבין מה קרה למחשבה האלוקית שכל אומות העולם צריכות לקבל תורה

"כל זה מבקש הסבר! למה באמת קיים הכרח כזה חזק לגלויות אשר היום אנחנו יודעים שהנה מרבית שנותיו של עם ישראל הם חיו בגלויות והקב"ה לא מוותר כהוא זה מתכניותיו"

עשרת הדיברות לילדים
ילדי הר שמואל סוזמנים
לקריאת עשרת הדיברות

חתי? ביום ראשון 1 סיון - חג שבועות בשעה 12:00

חי? בניס ופנות מחתת לגיל חמשת

איספה? בבית הכנסת בחסידי

ארטיק לכל משתתף

חג שבועות שמח מחכים לכם

בסדר

חדש *חדש *חדש

מספרת A H

מספרת גברים וילדים ספר מקצועי
כל סוגי התספורות
כולל עיצוב זקן ופיאות
30-50 ש"ח

חזו בני חביבי

רחוב ספיר 9 חר שמואל
לקביעת תורים: 0546490120 אחי"צ

והשאלה השנייה הייתה מהו ההכרח ל"ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם

אחר?

ב.

ידועה ההתייחסות הרבה של מפרשי התורה למה שהתורה פותחת באות ב' ואילו האות א' כמו מחכה בסבלנות עד למתן תורה בב' אלפים תמ"ח אחרי יציאת מצרים שם פתח הקב"ה באנכי. והנה מה שקיבלתי ממו"ר היה שהאות ב' מרמזת על עולם הבחירה, כלומר ב' ראשית המילה בחירה! ב' בגימטריה שניים ואילו האל"ף מסמלת את העולם שאחרי הבחירה ובלעדי הבחירה!

זה פירוש יפה ונכון מאד ומתאים לעולמו של האדם. אבל האם אנו טועים הרבה אם נחשוב שהתורה מלמדת אותנו הכרת הבורא וגם במקום זה ובנוסף לפירוש ה"אנושי" של מתן אפשרות לבחירה וליציאה מן הבחירה אולי יש פה חשיפה מדרך הבורא בהנהגת העולם שגם בה אפשר לראות את הבי"ת ואת האל"ף! האל"ף היא בלי ספק המטרה ככתוב (ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" ואילו הב' היא הדרך. וכשמדברים על דרך אפשר להבחין שבאמת יש יותר מדרך אחת. יש דרך אחת שהיא ה"לכתחילה! אם הכל יתנהל כשורה, ויש דרך בדיעבד שהצורך בה נולד בגלל שמהו השתבש והתכנית הראשונה לא יכולה לצאת לפועל. בדרך כלל הדרך השנייה נולדה רק אחרי השיבוש, אבל איסטרטג נבון יודע שצריך להכין דרך שנייה ביחד עם הדרך הראשונה. בעולם קוראים לזה אלטרנטיבה ובניסיון לתרגם מושג זה ללשון הקודש חשבתני שנוכח להשתמש במילה "מילואים", כמו המילואים בחג השבועות למי שלא הביא קרבן בראשון של חג. וגם פסח שני הוא תכנית ב' למי שלא יכול להביא קרבן ה' במועדו! אולי גם המושג ממלא מקום קשור בדבר זה. אפשר לקרוא לזה דרך חילופית אבל זה כבר לא ממוקרות הקודש.

ואם כך הנה האל"ף של מתן של מתן תורה הייתה בוודאי המטרה והתכלית ולכן אם עם ישראל לא יקבל את התורה יחזור העולם לתווה ובוהו, אבל הדרך לא ברורה כלל ויתכנו בה שינויים. כמו גן העדן והגירוש ממנו אל עבר "קוץ ודרדר תצמיח

לך" מוליכים לאותו מקום למרות שהן שתי דרכים שונות כל כך!

והנה ברגע בריאת העולם הייתה התכנית ברורה והכל התקדם לפי התכנית עד שנברא האדם, ואז ביום השישי המפורסם הייתה התורה צריכה להינתן לאדם עוד לפני קבלת שבת ובליל שבת אחרי הקידוש הייתה נשלמת התכנית האלוקית והיה מגיע זמן הגאולה. גאולה ממה? גאולה מכוח הבחירה ומהאפשרות לעבור על רצון ה'. אבל ברגע שאדם הראשון ראה את כוח הבחירה לא כדבר שצריך להילחם בו ולהתעלות מעליו אלא כמטרה לעצמה שכדאי להתמזג עמה, לטעום אותה ולחיות חיים של ספק כי לבחירה יש שני צדדים ועם איזה מהן כדאי להתחבר? הנה טוב ורע מעורבים זה בזה אזי ברגע זה נדחה הזמן של מתן תורה למועד ב' ליום השישי לפי תכנית ב' לשישי בסיון שנת ב' אלפים תמ"ח!

אין ויתור אלוקי על מתן תורה! אין ויתור אלוקי על הצורך להכיר את האלוקים דרך קבלת התורה והמצווה, אבל יש דיחוי בזמן. יש סבלנות אלוקית. "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" כתוב בתהילים קל"ו ויש שם עשרים ושישה פעמים הסיוע של "כי לעולם חסדו" והגמרא מפרשת שזה כנגד עשרים ושישה דורות שברא הקב"ה בעולמו ולא נתן להם את התורה

וזן אותם בחסדו!

אבל מכיוון שנתחייבה הדחיה בזמן נוצרה גם אפשרות של שינוי נוסף. אילו אדה"ר היה מקבל את התורה אז היה המבנה של העולם בצורה של שבעים אומות בצד עם ישראל היה נראה אחרת והתורה שאדה"ר היה מקבל אותה הייתה נחלת העולם כולו!

אבל מכיוון שמתן תורה נדחה לתקופה ארוכה של כמעט אלפיים וחמש מאות שנה. גם לא היה ברור מי יקבל אותה כי במשך הזמן הארוך תפתח אצל בני האדם המחשבה שיש אפשרות לחיים בלי תורה ויש כל מיני אפשרויות של כל מיני תכונות מנוגדות לרוח התורה וכאשר הם יעמדו בפני ההצעה האלוקית הם יוכלו להרגיש שהם לא יכולים לקבל אותה כי היא מנוגדת לטבע שלהם כפי שאנחנו יודעים היום שכך באמת התרחש, אי אפשר לקבל לא תרצח כי היא מהותו של עשו ואי אפשר לקבל את לא תנאף כי היא מהות של עמון ומואב, ואי אפשר לקבל את לא תגנוב כי היא מידתם של בני ישמעאל!

ג.

עלינו לנסות להבין טוב את הדחיה של אומות העולם והסירוב לקבל את התורה שה' הצייע להם לקבלה. אל לנו לראות בזה סירוב ילדותי להיכנס לתוך מחויבות של מצוות כי התורה והמצוות באמת חסרות להן מאד! אני חושב שסירוב האומות לקבל תורה איננו מרד אלא פחד! הפחד שנובע מתוך גופו של האדם בהיפגשו עם עולם רוחני ואלוקי. והחשש הנורא שהוויתור על רציחה וניאוף ועל גזל פירושו המעשי הוא מות! אין זה חשש סתם כי כך באמת אומרת הגמרא במסכת עבודה זרה שעבירות שאדם התקשר אליהן ברמת קשר שנקראת "אביק" כלומר נדבק, הנה ההתנתקות מהן מחייבת את מותו של הנפרד! זהו פחד של ממש מפני המפגש עם הרצון האלוקי ומשנה פחד אחרי המפגש והידיעה מה אלוקים דורש מהם.

זה כל כך נכון עד שעלינו לשאול כיצד עם ישראל התמודדו עם חששות ופחדים אלו? שני דברים מגלים לנו חז"ל בזה. האחד הוא שהם לא שאלו "מה כתיב בה" כמו ששאלו כמו ששאלו אומות העולם! והדבר השני היה שהם הקדימו נעשה לנשמע. השאלה "מה כתיב בה" מייצגת את

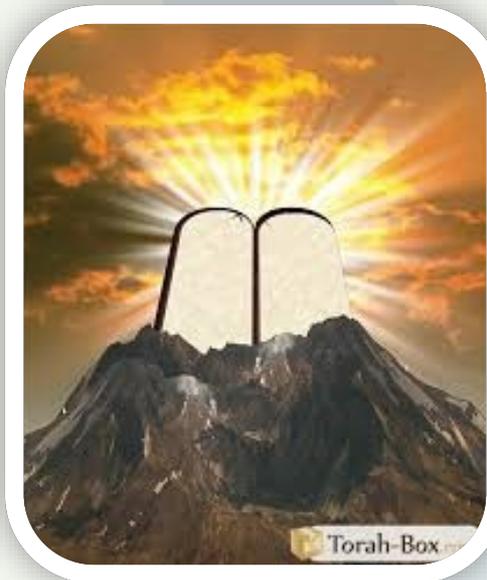
הפחד הראשוני האם כדאי לנו בכלל לפגוש את התורה ואת רצון האלוקים הגלום בה. מה שהם השכילו לברוח משאלה זאת - זאת תמימות!

והקדמת הנעשה לנשמע זהו הדילוג על המכשול השני הכבד יותר. "האם נוכל לחיות אחרי הוויתור על טבעים שכבר השתרשו בנו? זאת ישרות! ועל שתיהן השיב רבא האמורא הגדול לאותו מין שהתלונן על עם ישראל וקרא להם עמא פזיזא כי למה זה הקדמתם את הנעשה לנשמע? מקודם הייתם צריכים לשמוע ורק אחרי כן להסכים לעשות!

על שאלה זאת ענה לו רבא בצטטו את הפסוק "תומת ישרים תנחם" (גמרא במסכת שבת דף פ"ט) "אנחנו התנהגנו עם הקב"ה בתמימות ובלו לשאול שאלות כתוב עלינו "תומת ישרים תנחם"!

וכך נזכה להבין את ה"נעשה ונשמע". אין ערך לנעשה בלי נשמע. דרך ה"נשמע" האדם משתנה בטבעים שלו וה"נעשה" גומר ונותן תוקף לשינוי המתחולל בטבעי האדם. אותה עשיה עצמה שאדם היה בטוח שהוא לא מסוגל לה אבל דרך הנשמע ואחרי הנשמע היא הופכת להיות אפשרית בשביל האדם! וגם כאן ה"נשמע" זאת התיישרות עם הכוון האלוקי הנובעת מתוך ישרות שטבועה בתוך עם ישראל, בגללה

המשך בעמוד 5



"כבר כתיב 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'. נמצא כל עניינים כאלו גורמים לישראל להיות נתונים בהסתר פנים ח"ו, וגם איתא בזוה"ק פרשת נשא שדבר זה גורם לשרות סטרא אחרא בביתא וגורם מסכינותא לביתא. על כן נדב לבי בעז"ה לאסוף את כל מאמרי חז"ל השייכים לענין זה, ולהראות לפני הכל את גודל העוון והעונש שיש בזה, וגודל המעלה להאשה הצנועה בדרכיה, שע"ז היא זוכה לבנים יראי השם וחשובים שבדור, אולי על ידי זה יראו ויקחו מוסר ויתקון קצת הפרצה הגדולה הזאת, ובזכות זה נזכה לראות בבני ירושלים גדריה ועניניה בב"א" (חפצי חיים - 99 גדר עולם)

שבה חייבים נשים ועבדים או מצוות של ישראל בן חורין כמו גם מצוות המיוחדות לכוהנים ולמלכים.

אבל מכיוון שהדרך אל הכרה הזאת דרך קבלת התורה ברמה של שמיעת קול אלוקים עצמו וכך להגיע לשינוי טבע ממש נדחתה על ידי אומות העולם יפעיל הקב"ה את הדרך החילופית בשביל לקדם את אותה המטרה!

הדרך החילופית להבאת אומות העולם להר סיני לצורך קבלת התורה היא לשלוח את עם ישראל אל אומות העולם במסלול של "ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר! ועם ישראל נע ונד וספר התורה בידו וגם בהיותו בגלות הוא מצוין במצוות ואומות העולם רואות את הר סיני המהלך בתוך עריהם מוכיח בעצם השרדותו את אנכי ה' אלוקיך! וכבר השיב ראש הכמורה לקיסר גרמניה פרידריך ברברוסה שדרש ממנו הוכחה חותכת למציאות האלוקים ואמר לו הכומר שההוכחה למציאות האלוקים הם היהודים!

קיומו של עם ישראל כמו דבקותו בתורת ה' כפי שניתנה מסיני, יציאתו להורג בגלל קיום מצוות התורה, שמירתו על טוהר המידות למרות היותו נע ונד בין חיות טרף ופורעי מוסר וחוק כל אלו הם בית ספר מהלך לאומות העולם עד שיגיעו למחשבה כל כך המעניינת "הרבה כרכים כבשנו הרבה גשרים בנינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה! (גמרא מסכת עבודה זרה דף ב:)

ובאמת זאת האמת! אלא שהם משקרים. הם לא התכוונו לזה! מחשבתם הייתה להנאת עצמם! אבל בכל זאת זאת אמת אלוקית שכל העשייה של אומות העולם מסתובבת מסביב לקיומו הנצחי של עם ישראל! גם את שנאתם העזה לעם ה' צריך לקשור בעצמו דבר שהיה חודר לפנימיות שלהם לתחושה הפנימית שלהם שעם ישראל הוא המורה שלהם ודרכו של תלמיד עצל לשנוא את מורו!

כך זה צריך להיות! אבל מכיוון שאומות העולם סירבו לשמוע את הקב"ה בעצמו הם יצטרכו לשמוע את הקב"ה מדבר אליהם בעצמו דבר שהיה

חודר לפנימיות שלהם ומביא אותם לשינוי הם יצטרכו לשמוע את הקב"ה מדבר אליהם דרך עם ישראל. המפגש עם האנושי ועם האלוקי שבאנושי הוא מה שמתאים להם יותר, מזה הם לא מפחדים, וכך בדרך זו הם יוכלו להגיע להכרת הבורא!

מכאן עולמם של הגרים אותם יצורים מופלאים שהמראה החיצוני של עם ישראל הדווינים והמעונים והסחופים לא מפריע להם לראות את הפנימיות היהודית והם מגיעים דרך "עמך עמי" ל"אלוקיך אלוקי!"

ה.

אבל בכך שהקב"ה בחר בדרך ה"מילואים" עבור אומות העולם התחייב עם ישראל לגלות ארבע מלכויות! לצאת להיסטורית הנודים הארוכה והכמעט נצחית, ולמרות שהיעוד האמיתי של עם ישראל מרגע יציאת מצרים היה להגיע לארץ ישראל דרך הר סיני ולבנות בה את ביתו הקבוע ומטרה ויעוד זה לא השתנו ולא ישתנו אף פעם אבל בכל זאת ברגע של תרעומת אלוקית על אברהם אבינו ששאל "במה אדע" רתם הקב"ה את זרעו של אברהם אבינו לדרך המילואים וחקק את דרכו הארוכה והנפתלת של עם ישראל אל יעודו האמיתי!

אבל מכיוון שזאת רתימה קשה ריפד הקב"ה את הגזירה בהבטחות אלוקיות. "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול!" גילה להם את שמו "אהי-ה". נתן להם לשתות ארבע כוסות כנגד ארבע לשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי וכמו כבונס הוסיף להם את הכוס החמישית כנגד "והבאתי", הבטיח להם את "לא מאסתים ולא גאלתי", את "אנכי ארד עמך מצריימה ואנכי אעלך גם עלה" וה"אנכי ה' אלוקיך" מתקשר ל"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" בעבר ובעתיד!

ומני אז נפגשות ומצטלבות הדרכים, עם ישראל בין העמים. הם סובלים מנוכחות עם ישראל בארצם ובוודאי שעם ישראל סובל ממה שהוא צריך לחיות

זכו לקבלת התורה. כמו שכתוב "יצפון לישרים תושיה" (משלי פרק ב' פסוק ז')

שחז"ל מלמדים אותנו שהקב"ה שמר על התורה ולא נתן אותה רק לעם ישראל ודווקא ליוצאי מצרים מפני שהיו ישרים! מידה זאת טבועה בתוך שמו של עם ישראל. ישראל כלומר ישר אל ק-ל ואילו הקדמת הנעשה לנשמע כלומר קבלה בלי תנאים מוקדמים זאת התמימות שגם היא טבועה במהותו של עם ישראל.

תמימות וישרות הן שני תכונות חשובות שעם ישראל ירש מהאבות הקדושים באותו זמן עצמו שאומות העולם ירשו מאבותיהם טבע שמתנגד לכיוון של אלוקים.

המפתח היה ה"נשמע" וההמשך והסיום נמצא ב"נעשה". כאשר הקב"ה בא עם התורה אל הגויים הוא הציע להם לשמוע אותו אבל זה היה נראה להם למעלה מכוחותיהם. להתיישר מול האלוקים ולשמוע אותו היה יותר ממה שהם היו מסוגלים ומכיוון שלא רצו לשמוע ממילא גם לא יכלו לקבל בשכלם את הנעשה שהתבקש מהם (השאלה "מה כתיב בה" מסמלת את היפך התמימות ואת הסיורב לשמיעה)

יכול להיות שזהו הלב של מתן תורה. החידוש של "היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי" (דברים ה' כ"א) "כי מי כל בשר אשר שמע קול אלוקים כמונו וחי" "קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' א' ואת תדבר אלינו ושמענו ועשינו" (שם כ"ג כ"ד) זכה עם ישראל לשמוע שני דברות ישר מפיו של הקב"ה ודרך השמיעה הזאת היא אות שמפגש עם אלוקים אינו גורר בהכרח מוות! אלא דווקא חיים. ללימוד הזה הייתה משמעות מהפכנית ממש שבעזרתה הם יכלו לצאת לעולם עם התחושה שהם עם ה' ושיש להם חלק באלוקי ישראל. הם למדו לקשור את הנעשה אל הנשמע ובכך להשלים את התכנית האלוקית של בריאת העולם.

ש מ ע י ש ר א ל ה' א ל ו ק י נ ו ה' א ח ד (דברים ו')

ד' וכתב שם רש"י ה' שהוא אלוקינו עתה ולא אלוקי האומות הוא עתיד להיות ה' אחד ככתוב "כי אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' " (צפניה ג') כלומר עם ישראל בעצם כבר נוגע בגאולה אבל מכיוון שלאומות העולם חסרה הכרת הבורא לכן גם עם ישראל טרם הגיע לשלמותו ולשלמת תפקידו בעולם.

ד.

ראינו שבמתן תורה התברר שלאומות העולם יש קושי בהכרת הבורא בגלל קשיי השמיעה שלהם. עבורם עדיין לשמוע את האלוקים קשור במוות ממנו הם כל כך פוחדים. הגענו אל לב הבעיה האלוקית. כדאי לנו במקום זה להתוודע אל ידיעה שמגיעה אלינו משולחנו של הרמח"ל שמגלה לנו מהלכים אלוקיים מופלאים. הוא כותב שלמרות שבשנת אלפיים לבריאת העולם היא שנת הולדתו של אברהם אבינו נסגרה הדלת עבור אומות העולם מפני האפשרות שהם יהיו עם ה' מבלי הצורך להתגייר ולהצטרף אל עם ישראל, הנה לקראת מתן תורה וכנראה בגלל האור המיוחד שהאיר את העולם באותה שעה נפתח שוב החלון וכאשר ביקש הקב"ה מאומות העולם לקבל את התורה הייתה להם הזדמנות להיות שוב עם ה' מבלי להצטרף אל עם ישראל בדרך גיור ואז היו כנראה לקב"ה הרבה עמים שקיבלו את התורה ומכירים את ה'. אבל מכיוון שהם לא רצו נסגר החלון בצורה סופית ונשארה להם רק הדרך של הגיור ורק דרך עם ישראל.

מכיוון שהגענו לכאן פתוחה הדרך להתייחס לשאלות -כך אני מקווה- שהעמדנו בתחילת השיעור גם יחד. הזכרנו מקודם את דרך הבדיעבד שקראנו לה חכמת המילואים ודומה שזאת התשובה על השאלה הראשונה. בוודאי שאין ויתור אצל הקב"ה על המחשבה שכל העולם חייב להגיע להכרת הבורא ואין דרך אחרת רק דרך קבלת התורה והמצוות. אם בשבע מצוות בני נח או מצוות ברמה

"ואמרתי שעיקר סיבת הדבר, שאנו מרחיקים בעצמנו את הקב"ה מאיתנו. הוא ציוה לנו והתקדשתם והייתם קדושים, ואמרו חז"ל כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה מעט מקדשין אותו הרבה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא, וכתוב אחר אומר כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך וגו', (והמאמר להצילך כולל הרבה ענינים, להצילך מן החרב מן הרעב מן השבי ומן הביזה), והיה מחניך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שכאשר נהיה קדושים הוא מתהלך בנינו להצילנו מכל רע, אבל אם יראה בנו ערות דבר הוא שב מאחרינו, וממילא יחולו עלינו כל הסיבות ח"ו" (החפץ חיים - מכתבים ומאמרים)

שאם אברהם אבינו היה אדם הראשון הוא לא היה נכשל בחטא עץ הדעת! ועל שאלה זאת הם משיבים שאמנם זה נכון אבל אם כן היה חוטא לא היה מי שיתקן את החטא הזה!! ולכן שמר הקב"ה את אברהם אבינו האדם הגדול בענקים ב"מילואים" לקראת האפשרות שאכן התבררה כצודקת שאדם הראשון יאכל מעץ הדעת נגד מה שהוא שמע מהקב"ה שצווה אותו לא לאכול ממנו והפיל את כל העולם לתוך תהום אפילה עד שבא אברהם אבינו והאיר את העולם ממזרח!

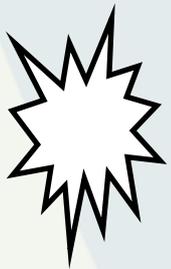
מבלי להיכנס לתוך השאלה החדשה הפותחת לפנינו אופקים נפלאים ומעמקי מחשבה אנחנו עומדים נפעמים למראה חכמת ה"מילואים" שזכינו להכירה בשיעור הזה ובכך שהיא חובקת בזרועות עולם את מעמקי ומרחבי ההיסטוריה מאירה באור חדש את מסלולו הארוך של עם ישראל מקבל התורה שהפך להיות המורה לצדקה עד שיתעורר העולם כולו לגילוי האלוקי של "כי אז אהפוך אל כל העמים לקרוא כולם בשם ה'" ותתקיים ההבטחה הנבואית "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

שבת שלום וחג שבועות שמח לכל המתפללים בבתי הכנסת בהר שמואל הנביא שבראשית שבוע זה יהיה יום ההילולא שלו ולחברים המקשיבים לקולך די בכל אתר ואתר.

שם! העבודה של עם ישראל שם היא לא ללמוד מדרך הגויים, ולזכור שלא ככל הגויים בית ישראל עם ישראל צריך להיות בפועל בתוך הטבע האמיתי שלו שהתברר בהר סיני והעבודה של אומות העולם דרך המפגש עם ישראל היא לראות את עולם השקר שהם חיים בו, לגלות להפתעתם ולתדהמתם שאנושי יכול להתקדש ולהתרום לקראת האלוקים דרך תרי"ג מצוות עד שהוא יוצא מגדר "אדם" ונכנס לתוך סוג חדש של הבריאה שנקרא ישראל! (כוזרי)

קשה היא דרך המילואים, קשה וארוכה מאד, רבת סבל ויסורים כמו השיעור הזה שאנחנו עוסקים בו בשבת לפני הנץ החמה. וכבר ענינו על שני השאלות ששאלנו ובעצם אפשר כבר לומר שהשיעור הסתיים אבל כאן מתרוממת שאלה חדשה ומעניינת. וכך היא השאלה: מבין שתי הדרכים שהיו לפני הקב"ה איזו היא החזקה יותר, האמיתית יותר והנכונה? זאת באמת שאלה משונה מאד, אבל כשאנו עוקבים אחר המהלך ההיסטורי מבראשית ורואים תמיד את מה שנראה כנסיגה אלוקית אל הדרך השנייה מאז חטאו של אדם הראשון שגרם לגירוש מגן עדן (דרך א') לדרך הקוץ והדרדר (דרך ב') דרך ארבע הגלויות עד לבואו של מלך המשיח, מותר לנו לשאול את השאלה המזרה הזאת.

שאלה זאת מזכה אותנו בהארה מופלאה של חז"ל ששאלו בקהלת רבה למה לא בחר הקב"ה באברהם אבינו להיות אדם הראשון? יכול להיות - כן הם חשבו-



פרסים, שקיות ממתקים, ועוד...



ילדי ישיבת המתמידים יחד עם

הרב יעקב דרשן שליט"א

מזמינים את הקהל הקדוש ללימוד אבות ובנים



ביום חג השבועות בין השעות 17:00 - 18:00

בבית הכנסת אהל לוי



פרסים, שקיות ממתקים, ועוד...

ר' שלמה ברנר: 0547857575	גמ"ח עריסה לתינוק לחודשים ראשונים:
על ידי משפחת ויצמן רחוב ברקת 4 טל: 050-6401440	גמ"ח טיטולים ומטרה לע"ג אייל בן זהבה ז"ל, ולרפואת טוהר בת שני שרה
משפחת בן סימון, טל: 0257110091	אנילציה ואדים חמים, לע"ג שמעון בן לאה
0504168728	אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):
גב' מטוב: רח' אודם 16	אחות מוסמכת לשעת הצורך בשבת (פציעות זריקות וכו'):
גב' רינה:	גמ"ח כיסאות שולחנות ומזרנים וגמ"ח פלאטה של שבת:
הרב איתמר שעה טל: 052-6161696	גמ"ח כיסאות שולחנות, כסאות ג' טפחים, סירים גדולים:
אביאל ירושלמי 0504116009	גמ"ח כיסאות שולחנות מפות שולחן וכלי הגשה:
הרב חיים דדש טל: 02-5711480	גמ"ח מוצצים ובקבוקים:
משפחת אלקיים טל: 02-5715028	גמ"ח להמסת אבנים בכליות, החזרת פרקים למקום, וקיבוע:
הרב משה קליין טל: 052-3466778	מקרן, אנילציה, משאבת חלב (דנו'חשמלי לע"ג אסתר בת ג'יה
משפחת שרעבי טל: 054-8002882	איסוף וחלוקת מזון למשפחות:
גב' קרולין שרעבי טל: 054-6535441	

אילנה טל: 052-7111480	לתיאום בענין טהרה:
הרב דוד שרעבי טל: 054-2002882	שאלות בהלכה וטהרה:
הרב יוסף שטירמן טל: 02-5715176	שאלות בהלכה וטהרה:
הרב עמנואל אפרגן טל: 058-7188158	דיני תורה בדיני ממונות ושכנים:
גב' שולה ויטנשטיין טל: 054-8441374	גמ"ח תרופות:
הרב מרדכי ויטנשטיין טל: 054-8441374	גמ"ח רדיאטורים לחימום:
משפחת בן ישי טל: 054-8402564	מיץ ענבים:
משפחת נחמני טל: 050-5245392	כרית של ברית:
משפחת דוד שילמן אבני החושן 121	גמ"ח בלוני גז:
משפחת קוהלי אבני החושן 106 טל: 0527659122	גמ"ח מזוזות:

בענין הרוצה לישא אשה יבדוק
באחי אמה

הנה בגמי' מסכת בבא בתרא (דף ק"י.) אמר רבא הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה, שנאמר ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון, ממשמע שנאמר בת עמינדב, איני יודע שאחות נחשון היא? מה תלמוד לומר אחות נחשון? מכאן, שהנושא אשה צריך שיבדוק באחיה. תנא רוב בני דומין לאחי האם. היינו שהדימוי של הנולד דומה לאחי האם, ואפשר אף בדימוי הגשמי ואף בדימוי הרוחני. וכן מבואר ברבנו בחיי (עה"ת בראשית פרק כ"ד פסוק ג') שכתב שביום הנישואין יקרא פרשת ואברהם זקן שידע שהבנים נמשכים במדותיהם בטבע אחר משפחת האם, כי כן טבע היין להיות טעמו נמשך אחר הכלי אשר עמד בתוכו. ע"כ. והיינו שגם המידות של הילדים נמשכים אחר טבע משפחת האם והיינו בגלל ההריון שהיה ברחמה ט' חודשים. ע"כ. ועוד דיקא דאמרינן בגמי' נדה (דף ל'). שלושה שותפין באדם, ואמר שם אמו מזרעת אדם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין. והבשר יש בו את הדם והדם הוא הנפש, שיש בו גם מראה ומידות. ודו"ק.

ולכאורה השידוך הראשון שהתורה מזכירה את אחי האם ויודע שהם רשעים, שנאמר ויהי צחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת בתואל הארמי אחות לבן. ומדוע הזכיר את לבן? וכיצד יסתדר עם מאמר חז"ל שהרוצה לישא אשה יבדוק באחיה? ועל זה כבר עמד המהרש"א בחידושי אגדות על מסכת בבא בתרא (שם) וכתב דמכל מקום ליכא למידרש תם כדהכא, דלא שייך התם לומר שבדק בלבן. ועוד שלא היה צריך לכתוב לא את אביה ואת אחיה ואת מקומה שכבר הוזכרו למעלה. ועל כרחק יש לומר שכולם באו לדרשה כדי להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם. עכ"ל. והיינו שיש יוצא מן הכלל שיש פעמים שאחי האם רשעים, ויש ליישב שאם הוא רשע אינו בהכרח שהאם רשעה.

אומנם זהו עצה טובה שיקח אשה שאחי אמה אנשים הגונים. ואע"פ שאינו בהכרח דין שהרי לא נפסק כן ברמב"ם ושו"ע. אבל נקטו לה לגמי' זו בכל דוכתי של שידוכין. וע"ע בספר חסידים לרבי יהודה החסיד. (סימן שע"ח) שכתב יש דברים שהתירה תורה, ואם יעשה האדם יבוא לדין עליהם, שיש לו לאדם לחשוב שלא התירה אלא כנגד יצר הרע, כגון יפת תואר. ולפי שלקח דוד יפת תואר יצא ממנו אבשלום ונהרג הוא ונהרגו כמה נפשות עמו. וכן אדם שיכול לקחת אשה שאחיה צדיקים, ולקח אשה שאחיה רשעים, על זה יביאו אותו לדין שגורם לעצמו שבניו דומין לאחי האם.

ובדברי הפוסקים ראינו יחס לענין הזה. הנה ראשונה יצא הרא"ש בתשובה (כלל ל"ד סימן א') גבי ראובן ששידך את ביתו לבנו של שמעון, וקבעו זמן לחופה. והתנו שמי שיעבור את הזמן יתן קנס לחבירו. והנה עד לזמן זה אחות המשודכת יצאה לתרבות רעה, וכפרה בעיקר. ובגלל זה לא רצה שמעון שינשא בנו למשודכת, ועבר הזמן וראובן תובע את הקנס משמעון. ושמעון טוען כי אינו רוצה שבנו ישא אחות הכופרת, ולהשחית נחלתו ולפגום משפחתו. והשיב הרא"ש שהדין עם שמעון ואפילו לא פירש שום תנאי בשעת עשיית הקנס, כיון שאונס כזה אירע, אנו סהדי שאם היה יודע שדבר זה עתיד לעשות לא היה משדך בנו לבתו, הוי כאלו התנה מעיקרא בשעת מעשה. עכת"ד. וכן פסק השו"ע (אבהע"ז סימן נ' סעיף ה') אומנם כד דייקנן בדבריו פסק כן מצד שזה שינוי בשידוך שעשה ומדין אונס שאינו מתאים להשתדך עמו מותר לו לבטל השידוך. אבל אין זה מדינא שמי שאחות משודכתו יצאה לתרבות רעה, יהא צריך לבטל קשריו עמה ולא להינשא לה.

ועיין בט"ז (שם סק"ח) שכתב שפסק הרא"ש על פי אומדנא, לכך אין לדמות שאר דברים לדברי הרא"ש ויבטל השידוכין. והיינו דאין לך בו אלא חידושו. וכן מבואר בשו"ת הב"ח (סימן ח') שבמעשה של השואל במי שנשדך עם אישה ויצא קול על בת אחותו שהלכה עם אחר. ואבי הכלה רוצה לבטל הנישואין. והשיב שעיקר דין הרא"ש הוא חידוש ויש להשיב עליו, והבו דלא לוסוף עלה. עיי"ש.

והיינו דאין להוכיח מדברי הרא"ש שבכל דבר שנראה גריעות בבני משפחות המשודכין, נסיק מזה שאינם בני טובים. אלא רק בענינו של הרא"ש שפסק כן הדין כן ואין להוסיף ולהקיש מתשובה זו לשאר ענינים אף אם דומים. וע"ע בשו"ת חתם סופר (אבהע"ז א' סימן קי"ג) שנשאל גבי ת"ח אחד רוצה לשדך בתו עם בחור טוב אך אומרים כי סבו של אביו, המיר דתו אם יש לחוש לפגם משפחה. ואחר שהביא דברי הרא"ש והט"ז כתב דלא מצינו פגם משפחה בש"ס ופסול יוחסין, אלא בנוצר ונולד באיסור. כגון משפחה ועבד וחייבי לאוין וכדומה. אבל לא ע"י קלקול המעשים, הלא אח עשוי ליעקב ורבקה אחות לבן הארמי והיא כבודה שלא למדה ממעשיהם. עיי"ש. ומבואר שבכל אופן בסתמא כשבא אדם לישא אשה אין צריך לחוש למשפחתה הרחבה שאינם מהוגנים, כיון שאינו בהכרח שמעשיה יהיו כמעשיהם.

ולפיכך צריך לומר שדברי חז"ל נאמרו שבאפשרות לבדוק את אחי אמה של אשה, והיינו שיכול שימצא את הדרך אם הם מהוגנים ידע שגם בת אחותם מהוגנת. אומנם יתכן שפעמים אם הם רשעים אין הכרח שהיא תלמד ממעשיהם כמו שראינו אצל רבקה שאחי אמה רשע גדול ורמאי, והיא לא למדה ממעשיו. ושוב ראיתי בשו"ת מהר"מ בריסק (חלק א' סימן ק"ל) בענין בחור ירא שמים שאחותו נשאת לגוי, ונשאל אם מותר לקבלו בתור שוחט דמתא. ואחר שהביא דברי הפוסקים בזה, והביא צדדים לכאן ולכאן כתב שלפעמים יודמן שידוך הגון בת תלמיד חכם צנועה וכשרה שראויה לידבק בירא שמים שאחותה פגומה. וכנ"ל וממילא אם נימא דלכתחילה אין היתר לישא אותה יעזבנה וישא אחרת אשר אין לה מעלות הללו, ויכול להזדמן שע"י שרוצה לעשות מצוה מן המובחר יחליף וימיר טוב ברע. על כן בעניינים אלו צריך האדם לשקול במאזני שכלו איזה עדיף. ולמעשה בענינו כתב שאין ליחס לזה חשיבות ויקבלו האיש לשוחט דמתא. עיי"ש.

ולמעשה אף שהשו"ע והפוסקים לא הביאו דין של הרוצה לישא אשה יבדוק באחיה. מ"מ השו"ע (אבהע"ז סימן ב') כתב כללים בזה ותן לחכם ויחכם שהרי כתב לא ישא אדם אשה שיש בה שום פיסול וכו' (מדובר בפסול יוחסין) ו"כל המשפחות בחזקת כשרות" ומותר לישא מהם לכתחלה. ואעפ"כ אם ראית ב' משפחות שמתגרות זו בזו תמיד, או ראית משפחה שהיא בעלת מצה ומריבה תמיד, או ראית איש שהוא מרבה מריבה עם הכל ועז פנים ביותר, חוששין להם וראוי להתרחק מהם, שאלו סימני פסלות הם. וכו' עיי"ש. ובכ"א אין לנו לדמות מלתא למלתא בענין זה.

ועוד מה שאמרו (מסכת פסחים דף מ"ט: ושו"ע שם) לעולם ישתדל אדם לישא בת תלמיד חכם ולהשיא בתו לתלמיד חכם, וכו'. תדע שיש פעמים שבאה בחורה ממשפחה שאינם שומרי תו"מ ויותר מזה, ואח"כ הלכה ללמוד וחזרה למוטב וישרה דרכה והולכת בדרך האמת. ופעמים היפר, לכך תדע שהכל לפי מעשיו, ואף שזה נאמר בזיווג שני (כדאייתא בסוטה דף ב') מכל מקום הכל תלוי במזל וסיעתא דשמיא שלו. ובכל אופן לא גרע מיצחק אבינו שלקח בתו של רשע ואחי אמה רשע ואשתו צדקת היתה.

פרפראות...
המשך מעמוד 2

ביניהם את העבודה שכל אחד מהם יצייר קיר אחד. הם עשו מלאכתם בכשרון רב בשקידה רבה במכחול וצבעים, חוץ מאחד שלא עשה כל מלאכה, אלא היה יושב ומחשב חשבונות ועושה מדידות. לא הבינו חבריו פשר הדבר. כשגמרו את עבודתם, בא זה במראות מלוטשות יקרות וחיפה בהם את הקיר הרביעי, והשתקפו בו כל הציורים של שאר הקירות בהתמזגות נפלאה, והקיר הזה היה חיפה ביותר. זהו גדולתו של "יום המיוחס" כי הוא מרכז ומשקף כל הסגולות שלפניו ואחריו.



מאכלי חלב בחג השבועות

מנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות: ע' ברמ"א ס' תצד ס"ג שהביא שנוהגין בכמה מקומות לאכול מאכלי חלב בשבועות. וע"ש שכתב שהמנהג הוא לאכול מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר בסעודה אחת. והטעם הוא, שכיון שדין הוא שלחם שאכל עם גבינה אסור לאכול אותה לחם עם בשר, לכן נמצא שמי שרוצה לאכול חלב ובשר בסעודה אחת הוכרח להביא ב' לחמים אחד לחלב ואחד לבשר. והשתי לחם אלו הם זכר לשתי לחם שהיו מקריבין ביום הביכורים^(א). וע' במ"ב שהביא מהמג"א עוד טעם למנהג למה נהגו לאכול מאכלי חלב בשבועות. כי בעת שעמדו על הר סיני וקבלו התורה וירדו מן ההר לביתם לא מצאו מה לאכול תיכף כי אם מאכלי חלב. כי לבשר צריך הכנה רבה - שחיטה, ניקור, הדחה, מליחה, בישול בכלים חדשים. לכן בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב. ואנו עושין זכר לזה^(ב).



נפק"מ בין טעם הרמ"א לטעם המ"ב: לפי הטעם של הרמ"א דנ"ל, נמצא שאין מנהג לאכול סעודת חלבי בלבד. אלא המנהג הוא רק להתחיל הסעודה בחלב, ואח"כ להמשיך הסעודה בבשר, ועי"ז הוא זכר להשתי לחם. אבל לפי הטעם של המ"ב, שפיר יצא המנהג גם אם אוכל רק סעודה חלבי בלי שום בשר אחריו.

בשר בחלב בסעודה אחת: ראינו מהרמ"א כאן (ובהדיא במג"א סק"ו ובמ"ב סקט"ז) שמותר לאכול גבינה ואח"כ בשר בתוך סעודה אחת, ואין צריך להפסיק בבהמ"ז^(ג). אבל ע' בב"י ס' קעג שהביא שיש מחמירים לא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת, שכן משמעות הוזהר. ולכן כתב באגר"מ שאפשר מטעם זה הוא שלא מצינו שנהגו העולם לאכול מאכלי חלב ובשר דווקא בסעודה אחת^(ד).

קינוח הדחה ונט"י ועוד: לכל הדיעות, לאחר אכילת גבינה יש חיוב בקינוח והדחה ונטילת ידים קודם שיהיה מותר לאכול בשר^(ה). דהיינו שצריך קינוח והדחה לנקות הפה (קינוח ע"י מאכל והדחה ע"י שתייה), וצריך נטילת ידים לנקות הידים^(ו). [וכן בכל שבת יש לעשות קינוח והדחה ונטילת ידים בין דג לבשר. מ"מ דעת הרמ"א שבשר ודגים יותר קל מבשר בחלב, שגלבי בשר ודגים אין צריך נט"י ביניהם, אלא מספיק בקינוח והדחה בלבד^(ז)]. ועוד, כיון שלחם שאכל עם גבינה אסור לאכול עם בשר כדנ"ל, לכן קודם אכילת בשר גם צריך להסיר כל הפת מהשלחן כדי שלא יבוא בטעות לאכול אותה פת עם בשר^(ח). ועוד, גם אין לאכול בשר על מפה שאכל בה גבינה^(ט).

סיכום: מנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות. וטעם לזה הוא זכר לשתי הלחם (רמ"א), או זכר ליום של קבלת התורה שבחרו לאכול מאכלי חלב (מג"א). לפי טעם שהוא זכר לשתי הלחם נמצא שאין המנהג לאכול סעודת חלבי בלבד, אלא רק להתחיל הסעודה במאכלי חלבי ואח"כ להמשיך עם בשר. אבל יש מחמירים בכל השנה לא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת, וה"ה בשבועות. ובכל ענין, בין בתוך הסעודה בין לאחר הסעודה, לאחר אכילת גבינה, יש לעשות קינוח הדחה ונטילת ידים, וגם להעביר כל הלחם ופירוריה, וגם להחליף המפות. ואח"כ יהיה מותר לאכול בשר.

סיכום: מנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות. וטעם לזה הוא זכר לשתי הלחם (רמ"א), או זכר ליום של קבלת התורה שבחרו לאכול מאכלי חלב (מג"א). לפי טעם שהוא זכר לשתי הלחם נמצא שאין המנהג לאכול סעודת חלבי בלבד, אלא רק להתחיל הסעודה במאכלי חלבי ואח"כ להמשיך עם בשר. אבל יש מחמירים בכל השנה לא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת, וה"ה בשבועות. ובכל ענין, בין בתוך הסעודה בין לאחר הסעודה, לאחר אכילת גבינה, יש לעשות קינוח הדחה ונטילת ידים, וגם להעביר כל הלחם ופירוריה, וגם להחליף המפות. ואח"כ יהיה מותר לאכול בשר.

(א) וע"ש ברמ"א שדומה להא שמלנו בחג הפסח צליל הסדר שעושים שני תבשילין, הזרוע והצליה, זכר לפסח וזכר לחגיגה. וע"ש במ"ב סק"ד. (ב) וע"ש צבאר היעב שכתב ש"י הרבה טעמים לזה, וע"ש מה שהביא. וע' בספר דור המלקטים שמלקט ליקוט כל הטעמים. (ג) וכן הביא הפמ"ג ש"ד יו"ד ס' פט סק"ו וסקט"ז להחמיר. וע"ש צבאר היעב הכא בהל' שבועות (ס' תלד) ח"ל ובשכנה"ג כתב אני נוהג לאכול דגש וחלב ומצד צד"מ ואוכל דגש וכ"כ ש"ה עכ"ל. (ד) אגר"מ א"ח ח"א ס' קס. ע"ש באגר"מ לאחר שהביא שאמת הוא שלפי טעם הרמ"א יש לאכול דגש וגבינה בסעודה אחת, כתב ח"ל ומה שאין המנהג דוקא בסעודה אחת הוא משום דחלב ובשר אף אם אוכל החלב קודם יש שאין אוכלין בסעודה אחת ולכן לא ראו להנהיג שיטעו דוקא בסעודה אחת וגם יש לחוש שלפעמים ישכחו ויאכלו הדגש תחלה לכן יותר טוב לנהוג לברך אחר אכילת החלב עיין בפמ"ג במשניות סק"ג ובש"ד סק"ו. ועיין בח"י שיש שאוכלין בשבועות בסעודה אחת אבל מסיק שיותר טוב ליזהר כמו בכל השנה עי"ש אלמא דמלך ענין המנהג היה יותר טוב בסעודה אחת אבל צביל שלם לחשב אסור לא ראו להנהיג כן עכ"ל. (ו) כל הלכות אלו נמלצין בי"ד עוש"ע ס' פט. (ז) והוא אפילו ביום או במקום שיש אור, שיכול לעיין בידים לראות שאין שום דבר נדבק בו, מ"מ המנהג הוא לרחוץ אותם. כ"כ בש"ד ס' פט סק"ג. אבל אה"י הש"ע מקיל בזה ביום. וע"ש בפמ"ג שכתב שאין לסמוך על הש"ע להקל אלא בשעת הדחק. וע"ש בפת"מ סק"ד שהוא מפני שכן להחמיר בדבר שאין בו עורת. (ח) ע' בש"ע ורמ"א יו"ד ס' קטז ס"ג, ובש"ע א"ח ס' קעג ס"ב, שהש"ע סבר שגם בין אכילת דג לאכילת דגש צריך קינוח הדחה ונט"י. אבל הרמ"א בי"ד מקיל שאין צריך אלא קינוח והדחה, אבל לא נטילה. וכן הביא המ"ב דעת הרמ"א בס' קעג סק"ד. וע"ש בשע"ל אות צ' שהביא דעת החכ"א שמקיל אפילו יותר, שמקיל שאינו צריך אלא הדחה בלחוד. וכן ראינו שהרבה נוהגין להקל ע"י משקה חריף לחוד (שהוא רק הדחה). אבל לכאורה לכתחילה לפחות יש להחמיר בהרמ"א לעשות גם קינוח. (ט) ע"ש ש"ע יו"ד ס' פט ס"ד. ע"ש צבאר שכתב טעם שאין לאכול לחם אחד עם גבינה ובשר ח"ל דשנא לו יש פירושי גבינה נדבקין בו או שומן מלחוחות הגבינה נשאר בו כו' עכ"ל. (י) ש"ע ורמ"א שם. והוא חומרת הרשב"א. והוא מחשב ששם נדבק למפה ממשות דגש. אבל אה"י אם תכבסנה יפה מותר לאכול גבינה עליו. כ"כ המג"א בצו"ח בהקדמה ל' קעג. וכן יכול להפך המפה (פת"מ סק"ח). ולכאורה היה בכל חומר שיוכל להחיר ע"י נקוי ידיה. וכ"כ הבה"ש ססק"ה לגבי שלחן שיכול לנקות בקל (משא"כ המפה שצריך כיבוס יפה). [ראינו שחומרה זה הוא אף אם ציער כל השיירים של גבינה, כל שלא מנקה אותה כראוי. אבל אם עדיין יש שריים, צריך להסירם מדין שזורי הפת]. וע' ברדב"ז ח"ב ס' תשכ"א שהמשמעות הוא שאף הרשב"א אינו מחמיר אם אינו מניח האוכל עממה על גבי המפה אלא בתוך כלים (ע' פת"מ סק"ח ובדה"ש סק"ג).



חנוכת הבית ושיעור חסידות בביתם של ר' אבי גובנר ורעייתו הי"ד עם המשפיע הרב דויטש שליט"א

ברכה שמחה ונחת!